

Změny v zákoně o obchodních korporacích

Dentons Praha Newsletter

Prosinec 2020

Dne 1. ledna 2021 vstupuje v účinnost doposud nejrozsáhlejší novela zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech („ZOK“) představovaná zákonem č. 33/2020 Sb. („Novela“).

V souvislosti s tím musejí společnosti do 1. ledna 2022 uvést své společenské smlouvy, resp. stanovy, do souladu s Novelou a založit je do sbírky listin obchodního rejstříku. Navíc mají povinnost do 30. června 2021 aktualizovat v souladu s Novelou svůj zápis do obchodního rejstříku a do sbírky listin založit nově požadované dokumenty.

Novela se soustředí především na vyjasnění problematických bodů stávající úpravy a přináší velké množství legislativně technických změn. Zavádí ale i určité věcné změny. Níže některé z nich, jež se týkají společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, shrnujeme.

Zásadní změna pravidel pro správu akciových společností s monistickou strukturou

Novela zcela převrací dosavadní model fungování akciových společností s monistickým systémem. Ve stávající úpravě správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení akciové společnosti a dohlíží na její činnost a statutární ředitel vykonává funkci statutárního orgánu, tj. rozhoduje o obchodním vedení a zastupuje akciovou společnost. Novelou se funkce statutárního ředitele ruší a jeho působnost se přesouvá na správní radu. Správní radě tak nově bude příslušet jak postavení statutárního orgánu, tak do jisté míry dohled nad akciovou společností.

Společnostem s monistickou strukturou se doporučuje náležitě posoudit dopady Novelu a co nejdříve učinit příslušné korporátní kroky, zejména změnit stanovy a případně změnit složení správní rady. Zvýšené opatrnosti by v této souvislosti měly dbát společnosti,

kde funkci statutárního ředitele zastává osoba, která není členem správní rady a kde členové správní rady nejsou připraveni převzít agendu statutárního orgánu společnosti. Počínaje 1. lednem 2021 totiž statutárnímu řediteli zanikne oprávnění zastupovat společnost a toto oprávnění přejde ze zákona na všechny členy správní rady.

Stínoví vedoucí společnosti

Novela upravuje postavení tzv. stínového vedoucího společnosti, jako osoby, která se fakticky nachází v postavení člena voleného orgánu společnosti (např. jednatele nebo člena představenstva), přestože jím formálně není. U společností, jež jsou součástí větších (např. nadnárodních) skupin, se v praxi může jednat o manažery (i zahraniční), kteří při běžném provozu fakticky zcela nebo zčásti nahrazují činnost člena statutárního orgánu. Stínovým vedoucím může ale být i většinový společník či

akcionář, který společnost fakticky řídí.

Na stínové vedoucí dopadnou některá pravidla ZOKu (včetně odpovědnosti za jejich porušení), které mají jinak členové volených orgánů. Stínoví vedoucí musejí zejména jednat ve vztahu ke společnosti s péčí řádného hospodáře a dodržovat pravidla o střetu zájmů a nepřípustnosti konkurenčního jednání (které je Novelou výrazně změněno). Navíc se na stínové vedoucí budou aplikovat zákonná ustanovení o vyloučení z výkonu „funkce“ soudem a některé povinnosti související s úpadkem společnosti.

Schvalování dispozice s podstatnou částí jmění společnosti

Novela mění působnost valné hromady společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti ve vztahu ke schvalování dispozice se závodem, resp. s jeho částí. Nová úprava se odvrací od judikatury Nejvyššího soudu, dle které má schválení valnou hromadou podléhat pouze

dispozice s takovou částí závodu, která tvoří samostatnou organizační složku. Pojem část závodu se totiž Novelou nahrazuje pojmem část jmění (tj. souhrn majetku a dluhů).

Nově bude třeba valnou hromadou schválit jakoukoliv dispozici s částí jmění společnosti, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu jejího podnikání nebo činnosti, i když se nebude formálně-právně jednat o dispozici s částí závodu, resp. nebude představovat samostatnou organizační složku. V této souvislosti upozornujeme, že bude nutné schvalovat jak zcizení (prodej) části jmění, tak i její nabytí (koupi). Nová právní úprava v praxi dopadne zejména na transakce realizované jako tzv. asset dealy.

Pravidla pro rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů společnosti

Novela výslovně zakotvuje, že valná hromada společnosti s ručením omezeným i akciová společnost může schválit k rozdělení jak zisk, tak i (disponibilní) vlastní zdroje společnosti, a to na základě valnou hromadou schválené řádné nebo mimořádné účetní závěrky společnosti. Novela v souladu s aktuální judikaturou stanoví, že tak může učinit až do konce účetního období následujícího po účetním období, za něž byla příslušná účetní závěrka sestavena. Novela sjednocuje pravidla pro rozdělení zisku a jiných vlastních zdrojů pro společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, což zpřísňuje režim pro společnosti s ručením omezeným.

V první řadě bude rozdělení možné jen tehdy, pokud má společnost dostatek distribuovatelného vlastního kapitálu, tzn. jen tehdy, pokud se v důsledku rozdělení její vlastní kapitál nesníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona nebo společenské smlouvy, resp. stanov, rozdělit.

Maximální částku k rozdělení pak podle Novelu tvoří součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních fondů, které může společnost použít podle svého uvážení, snížený o příděly do rezervních a jiných fondů zřizovaných dle zákona nebo společenské smlouvy, resp. stanov. Jsou-li v aktivech rozvahy společnosti vykazovány neodepsané náklady na vývoj, snižuje se shora uvedená částka k rozdělení i o ně. I nadále platí, že společnost nesmí vyplatit podíl na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích, pokud by si tím přivodila úpadek.

Společnostem, které v nadcházejícím kalendářním roce plánují rozdělovat zisk nebo jiné vlastní zdroje, bychom doporučili nová pravidla pečlivě prostudovat. Jejich porušení může znamenat, že rozdělení nebude právně účinné.

Zpřísnění některých pravidel pro vnitroskupinové transakce

Podle Novelu nebude moci společnost poskytnout bezúplatně plnění společníkovi nebo osobě jemu blízké, ledaže se jedná o (i) obvyklé příležitostné dary, (ii) věnování učiněné v přiměřené výši na veřejně prospěšný účel, (iii) plnění, kterým bylo vyhověno mravnímu závazku nebo ohledům slušnosti, nebo (iv) výhodu poskytovanou obchodní korporací podle zákona. To může dopadnout např. na bezúplatně poskytované licence i bezúročné zápůjčky spřízněným osobám, které se v praxi objevují.

V rámci pravidel o střetu zájmů se také zavádí povinnost člena statutárního orgánu společnosti (např. jednatele či člena představenstva) informovat bez zbytečného odkladu kontrolní orgán (dozorčí radu), byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán (valnou hromadu) o tom, že společnost hodlá uzavřít smlouvu s osobou vlivnou nebo ovládací anebo s osobou, jež je ovládána stejnou ovládací

osobou, ledaže jde o společnost v koncernu. Na základě této informace bude moci příslušný orgán uzavření smlouvy zakázat. Toto pravidlo samozřejmě neplatí pro smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku.

Nově bude u auditovaných společností požadováno ověření auditorem i pro zprávu o vztazích, která uvádí informace o vnitroskupinových záležitostech. Toto pravidlo se však poprvé uplatní až na zprávy za účetní období započaté po účinnosti Novelu.

Právnícké osoby ve volených orgánech

Podle Novelu bude muset právnícká osoba zvolená do funkce člena voleného orgánu (např. jednatele, člena představenstva, člena dozorčí rady nebo správní rady) bez zbytečného odkladu od svého zvolení zmocnit jednu fyzickou osobu, aby právníckou osobu ve voleném orgánu zastupovala. Zároveň je Novelou zakotveno, že do obchodního rejstříku nebude možné zapsat právníckou osobu jako člena voleného orgánu, aniž by zároveň byla zapsána fyzická osoba, která bude tuto právníckou osobu ve voleném orgánu zastupovat.

Novela rovněž stanoví lhůtu a sankce za nedodržení výše uvedených pravidel. Pokud právnícká osoba nezmocní fyzickou osobu, která by ji ve voleném orgánu zastupovala, a nebude-li tato fyzická osoba zapsána do obchodního rejstříku ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy právnícké osobě funkce ve voleném orgánu vznikla, funkce právnícké osoby ve voleném orgánu zanikne.

Právnícké osoby, které jsou členy volených orgánů, se musejí přizpůsobit výše uvedeným pravidlům do 1. dubna 2021 a tyto změny rovněž nejpozději k tomuto datu zapsat do obchodního rejstříku. Nesplnění této povinnosti bude mít za následek zánik funkce, a to k 1. dubnu 2021.

Smlouvy o výkonu funkce

Novela výslovně upravuje důsledky, které jsou spojeny s neschválením smlouvy o výkonu funkce člena voleného orgánu společnosti valnou hromadou (případně dozorčí radou).

Novela navazuje na aktuální judikaturu a nově stanoví, že neschválení smlouvy o výkonu funkce povede k její neúčinnosti a nikoliv k neplatnosti. Nedojde-li ke schválení smlouvy o výkonu funkce, bude výkon funkce bezplatný (s výjimkou v zákoně uvedených zvláštních případů). Naopak při dodatečném schválení bude výkon funkce úplatný dle podmínek schválené smlouvy o výkonu funkce.

Rozhodování *per rollam* v záležitostech, pro které zákon stanoví formu veřejné listiny (notářského zápisu)

Novela zpřísňuje podmínky, za kterých bude možné přijímat rozhodnutí mimo zasedání valné hromady (*per rollam*) společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, pro které zákon jinak stanoví formu veřejné listiny (notářského zápisu). Doposud zákon požadoval pouze to, že podpisy na rozhodnutí činěném mimo zasedání musejí být v takovém případě úředně ověřeny.

Novela stanoví, že nově bude třeba nejprve sepsat návrh rozhodnutí *per rollam* ve formě notářského zápisu (tzv. notářský zápis o návrhu rozhodnutí) a zaslat jej společníkům, resp. akcionářům, v kopii. Ti s ním pak mohou vyslovit písemný souhlas s úředně ověřeným podpisem.

Pokud s navrženým rozhodnutím vysloví souhlas potřebná většina, bude se muset celý proces osvědčit druhým notářským zápisem (tzv. notářským zápisem o rozhodování *per rollam*).

Právo jmenovat členy orgánů vtělené do podílu či akcie

Novela zakotvuje možnost vydání zvláštního podílu ve společnosti

s ručením omezeným, resp. akcie v akciové společnosti s právem jmenovat a odvolat členy statutárního nebo kontrolního orgánu (např. jednatele a členy představenstva, dozorčí rady nebo správní rady), tzv. podíl a akcie s vysílacím právem. Celkový počet členů orgánů jmenovaných a odvolávaných přímo společníkem či akcionářem však nesmí být větší, než počet členů volených a odvolávaných příslušným orgánem společnosti.

Valné hromadě však nadále zůstane právo takto jmenovaného člena odvolat, existuje-li závažný důvod spočívající ve výkonu jeho funkce.

Odstoupení z funkce člena voleného orgánu

Novela nově upravuje proces odstoupení z funkce člena voleného orgánu (např. jednatele, člena představenstva, člena dozorčí rady nebo člena správní rady) a zčásti se vrací k úpravě v obchodním zákoníku.

Podle Novelu již možnost odstoupení nebude omezována vhodností situace. Odstoupení projedná orgán, který člena zvolil. Pokud tak ale stanoví společenská smlouva či stanovy nebo v případě, že odstupujícího člena nezvolil orgán společnosti, projedná odstoupení orgán, jehož je členem. Funkce odstupujícího člena skončí dnem, kdy odstoupení projednal nebo měl projednat příslušný orgán. Příslušný orgán bude povinen projednat odstoupení bez zbytečného odkladu, nejpozději však na nejbližším zasedání poté, co bylo odstoupení společnosti doručeno.

Jestliže odstupující člen oznámí své odstoupení přímo na zasedání příslušného orgánu, skončí výkon jeho funkce uplynutím 2 měsíců po takovém oznámení, neschválí-li tento orgán na jeho žádost jiný okamžik zániku funkce.

Vykonává-li působnost valné hromady jediný společník, skončí výkon funkce odstupujícího člena uplynutím 2 měsíců ode dne doručení oznámení odstoupení jedinému společníkovi, neschválí-li jediný společník na žádost odstupujícího člena jiný okamžik zániku funkce.

Věcná práva k podílu ve prospěch třetích osob

Novela staví najisto, že kromě zástavního práva může být k podílu, který není představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem (např. podíl ve společnosti s ručením omezeným), zřízeno i jakékoliv jiné věcné právo např. nejen ujednání o zákazu zatížení nebo zcizení, ale i předkupní právo či právo zpětné koupě, apod. Takové věcné právo se stane účinným až zápisem do obchodního rejstříku. Oprávněnou osobou k podání příslušného návrhu na zápis věcného práva k podílu do obchodního rejstříku bude vždy i osoba, v jejíž prospěch bylo toto právo zřízeno, nebo společník obchodní korporace, k jehož podílu bylo takové právo zřízeno.

Účast třetích osob na valné hromadě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti

Novela zavádí nová pravidla pro účast třetích osob na valné hromadě. Se společníkem či akcionářem se valné hromady bude moci vždy účastnit i jedna jím určená osoba, pokud to nevyloučí společenská smlouva či stanovy. V případě společnosti s ručením omezeným bude navíc nutné doložit, že je taková osoba zavázána alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník. Pro existující společnosti začnou tato pravidla platit až 1. ledna 2023, ledaže jejich společenské smlouvy, resp. stanovy, již neobsahují příslušná ustanovení upravující přítomnost třetích osob na valné hromadě.

V případě jakýchkoli dotazů Vám jsme k dispozici - neváhejte se nás, prosím, kdykoli obrátit.

Kontakty

Jan Procházka

partner

D +420 236 082 220

jan.prochazka@dentons.com

Vojtěch Novák

advokát

D +420 236 082 247

vojtech.novak@dentons.com

